

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΑΣ

ΣΤΡΙΓΚΟΥ Δ.

6^ο Γυμνάσιο Καλαμαριάς, Α' Δ/ση Β/θμιας Εκπ/σης Ανατολικής Θεσσαλονίκης
e-mail: dstrigou@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα, που εντάχθηκε στο Εθνικό Δίκτυο «Η αυλή του σχολείου» υλοποιήθηκε με 21 μαθητές της Α' τάξης που πρώτη φορά ασχολήθηκαν με την Π. Ε. και κατάφεραν να μετατρέψουν την αυλή σε χώρο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για όλους τους μαθητές Γυμνασίου-Λυκείου, τους γονείς τους και για όλη την τοπική μας κοινωνία.

Αρχίσαμε με την καταγραφή και κατάταξη των φυτών της αυλής μας, τα συνδέσαμε με τη μυθολογία και τη λαϊκή παράδοση με την ελληνική και παγκόσμια λογοτεχνία. Πήγαμε στο Δήμο, σε φορείς πρασίνου και σε Δασαρχεία, ζητήσαμε τεχνική στήριξη, εργαλεία, φυτά, και «φέραμε τη φύση» στην αυλή και στις τάξεις μας. Αρχίσαμε το «περιβαλλοντικό μας μονοπάτι» από το Κ.Π.Ε. Ελευθερίου-Κορδελιού για να το συνεχίσουμε, στο Κ.Π.Ε. Μουζακίου και στο 1^ο Τ.Ε.Ε. Ν. Ιωνίας Βόλου που εκπονούσε το ίδιο με μας πρόγραμμα. Επισκεφτήκαμε, κατά τη διάρκεια τετραήμερης περιβαλλοντικής εκδρομής στη Θεσσαλία, Μουσεία, Μοναστήρια, Θερμοκήπια, Ιχθυοκαλλιέργειες, Ανθοεκθέσεις, Βοτανικό Κήπο, το εργοτάξιο εκτροπής Αχελώου, το Φράγμα και την Τεχνητή Λίμνη Πλαστήρα, παλιούς αλευρόμυλους, νερόμυλους και «μαντάνια». Περπατήσαμε σε δάση, βουνά, σε παραδοσιακούς, ιστορικούς, αρχαιολογικούς και τουριστικούς οικισμούς. Μάθαμε χιλιάδες μικρά και μεγάλα μυστικά για το φυτικό, ζωικό, υδάτινο βασίλειο και τη συνύπαρξη τους. Αποτυπώσαμε τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τα συναισθήματα μας στο χαρτί και ετοιμάσαμε ένα 24σέλιδο έντυπο, σε 500 αντίτυπα, που στείλαμε σε όλα τα σχολεία της πόλης μας και σε πολλούς άλλους φορείς σε όλη την Ελλάδα.

STRIGOU D.

e-mail: dstrigou@sch.gr

ABSTRACT

12 years old students – in total 21 – took part for the 1st time in the program, that belongs to the National Net “The school yard”. These students succeed to turn the school yard into a happy place for the rest students and not only.

The first step was to observe and write down all the different plants of our school yard, while then we separated the plants into different categories and we proved that all plants are connected with greek mythology and tradition. At last, we went to the Municipality to ask for technical support, equipment and other plants in order to “bring the nature” to our school. Our “environmental adventure” started from the Centre Environmental Training (C.E.T.) Elefteriou Kordeliou, it continued in the C.E.T. Mouzakiou, and in the 1st TEE N.Ionias Volou. In a four days trip in Thessalia, we visited Museums, Monasteries, etc. We walked in forests, mountains and traditional historic, archaeological and touristic places. We enjoyed the nature with all tastes and we learned secrets for all nature. All our knowledge and experience are included in a leaflet with 24 pages. One of the 500 copies, can be found at each school of Thessaloniki or at other offices, that are connected with this particular subject.

Λέξεις-κλειδιά: φύση, περιβάλλον, βιωσιμότητα, αυλή, αισθητική, δέντρα, τριαντάφυλλα, μυθολογία, ποίηση, λογοτεχνία, εκδρομή

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Ø Άμεση ανάγκη διαμόρφωσης και αξιοποίησης του αύλειου χώρου του σχολείου μας.
- Ø Έμμεση πρόταση του Διευθυντή του σχολείου «για να συμμαζέψουμε την αυλή μας».
- Ø Δεδομένη υπόσχεση του Δήμου Καλαμαριάς για ηθική, υλική και τεχνική στήριξη.
- Ø Επιλογή μαθητών της ομάδας μετά από συζήτηση σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα, και μια περιβαλλοντική διερεύνηση του σχολικού χώρου. Οι μαθητές παρατήρησαν και κατέγραψαν τι δεν τους άρεσε και τι θα ήθελαν να αλλάξουν στο σχολείο τους. Οι περισσότερες ελλείψεις εντοπίστηκαν στον αύλειο χώρο και έτσι επιλέχτηκε το θέμα αυτό. Αφιερώθηκε αρκετός χρόνος στη διατύπωση του τίτλου και εξαντλήθηκαν οι δυνατότητες διατύπωσης του από τους μαθητές, έτσι ώστε να έχει νόημα γι αυτούς, να συνδέεται με τον τρόπο ζωής τους και ν' ακουμπά στα συναισθήματα τους (Αγγελίδη Ζ, 1997).

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γνωστικοί: Απόκτηση γνώσεων

- Ø **Να γνωρίσουν** βασικές έννοιες στοιχείων και μηχανισμών του περιβάλλοντος (χώρου, χρόνου, συστήματος) (Αγγελίδη Ζ, 1997)
- Ø **Να κατανοήσουν** ότι η αυλή μας είναι ένα οικο-κοινωνικό σύστημα που οργανώνεται από βιοφυσικές και κοινωνικές διαδικασίες (Αγγελίδη Ζ, 1997)
- Ø **Να συνειδητοποιήσουν** την αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση ανθρώπου, πολιτισμού και φυσικού περιβάλλοντος (UNESCO, 1977)

Ψυχοκινητικοί: Απόκτηση δεξιοτήτων

- Ø **Να μπορούν** οι μαθητές να παρατηρούν χρησιμοποιώντας όλες τις αισθήσεις τους, να συλλέγουν πληροφορίες, να καταγράφουν, να συγκρίνουν, να ταξινομούν, να επεξεργάζονται δεδομένα, να υποθέτουν, να εξάγουν συμπεράσματα, να αξιολογούν γνώσεις που αποκτήθηκαν.
- Ø **Να αναπτύξουν** αισθητικό κριτήριο και πρακτικές δεξιότητες για να συμβάλλουν στη βελτίωση του «διαλείμματος» τους.
- Ø **Να ασχοληθούν** οι μαθητές με πρωτοποριακά προγράμματα πολιτιστικής εμφύχωσης που συνδυάζουν την ψυχαγωγία με τη γνώση και την αισθητική καλλιέργεια με την ενίσχυση, προώθηση και ανάδειξη καλλιτεχνικών δημιουργικών και πρακτικών τάσεων και δεξιοτήτων.

Συναισθηματικοί: Απόκτηση αξιών, στάσεων, συμπεριφορών

- Ø **Να αποκτήσουν** αισθήματα ευθύνης και διάθεση για ενεργό συμμετοχή στη βελτίωση. προστασία και διατήρηση ενός όμορφου και υγιεινού περιβάλλοντος που θα το αγαπήσουν, θα το σέβονται, θα τους ξεκουράζει και θα τους αναζωογονεί.
- Ø **Να υιοθετήσουν** κριτική, θετική και υπεύθυνη στάση συμπεριφοράς για μια αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο, με έργα και όχι μόνο με λόγια, με ένα πέρασμα από το *Εγώ* στο *Εμείς*, από την *Ατομική* στη *Συλλογική* συνείδηση. (Καραμέρης Α. 2000)
- Ø **Να αποκτήσουν** ατομική πρωτοβουλία και συγχρόνως ομαδικό πνεύμα συνεργασίας και επικοινωνίας, ώστε να μοιραστούν μέσα σε μια ομάδα την καλλιτεχνική τους ανησυχία για να αξιοποιήσουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους.
- Ø **Να συνδέσουν** την προσφορά γνώσης του σύγχρονου σχολείου με την καλλιέργεια μιας ευαισθησίας που θα κάνει όλους μαζί και τον καθένα ξεχωριστά υπόλογο για την καταστροφή που συντελείται γύρω και μέσα του.

Συμμετοχικοί: Απόκτηση ικανότητας για δράση, ατομική και συλλογική (έκδοση Κ.Π.Ε. Μουζακίου, 2002).

- Ø **Να δραστηριοποιηθούν**, να παρουσιάσουν, να κοινοποιήσουν και να μεταδώσουν τις γνώσεις, τις εμπειρίες και την ευαισθητοποίηση που θα αποκτήσουν κατά την υλοποίηση του προγράμματος στο άμεσο και ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Κατά την υλοποίηση του προγράμματος χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι και τεχνικές της σύγχρονης παιδαγωγικής, που ενεργοποιούν το συναίσθημα των μαθητών.

Ø **Μέθοδος project:** οι συμμετέχοντες σχεδιάζουν οι ίδιοι τι θέλουν να κάνουν, να μάθουν να πετύχουν. Συζητούν τις προτάσεις, κατανοούν τι θέλουν να κάνουν και οργανώνουν μόνοι τη δουλειά. (έκδοση Κ.Π.Ε. Μουζακίου, 2002)

Σχεδιασμός, ημερολόγιο δραστηριοτήτων, διεπιστημονική προσέγγιση, άνοιγμα του σχολείου προς τα έξω, επιτόπια έρευνα, συλλογή - καταγραφή - επεξεργασία δεδομένων, ομαδική και συλλογική εργασία στο σχολείο, ερωτηματολόγια, αξιολόγηση, παρουσίαση, παραγωγή τελικού προϊόντος.

Ø **Μετακίνηση στο πεδίο μελέτης,** σε φυσικό και δομημένο περιβάλλον, εκδρομή, δραστηριότητα που προσφέρει εμπειρίες, ερεθίσματα ψυχαγωγία και σύσφιξη σχέσεων της ομάδας. (Συνέδριο: *περιβάλλον και εκπαίδευση*, Βαχτσεβάνου)

Ø **Ανακαλυπτικές μέθοδοι**

Παρατήρηση και έρευνα (*αιτία-αποτέλεσμα*) στον περιβάλλοντα χώρο του σχολείου.

Αναζήτηση πηγών πληροφόρησης, συλλογή, καταγραφή και ταξινόμηση.

Συγκριτική και κριτική επεξεργασία δεδομένων με τη μέθοδο της ανάλυσης και σύνθεσης. Χρήση βιβλιογραφίας, εντύπου υλικού από φορείς, ερωτηματολογίων, συνεντεύξεων, διαλόγου, οπτικοακουστικών μεθόδων και του διαδικτύου, slides, διαφάνειες και βιντεοταινίες.

Ø **Συμμετοχικές μέθοδοι**

Κατανόηση εννοιών, σχέσεων, θεσμών και αξιών μέσα από αλληλοενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων, διατύπωση προτάσεων.

Εργασίες κατά ομάδες, είτε στην αίθουσα είτε στην αυλή.

Μετακινήσεις σε πεδία μελέτης και εργασίες πεδίου.

Γραπτή (κείμενα, ποιήματα, σλόγκαν, συνθήματα, σταυρόλεξα, ακροστιχίδες...) και εικαστική (ζωγραφιές, σκίτσα, κολλάζ, παζλ, αφίσες, πόστερς,...) αποτύπωση σκέψεων, σχολίων, εντυπώσεων, συναισθημάτων και συμπερασμάτων.

Φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση δραστηριοτήτων εντός και εκτός σχολείου.

Ø **Βιωματικές μέθοδοι**

Βιωματικές ασκήσεις, παιδαγωγικά παιχνίδια, προσομιώσεις, δραματοποιήσεις και παιχνίδια ρόλων με τα οποία «επιδιώκουμε την αναπαράσταση μιας κατάστασης έτσι ώστε να αναδυθούν οι συγκρούσεις, να εκφραστούν οι διαφορετικές αντιλήψεις και να αναζητηθούν λύσεις ,με ταυτόχρονη έκφραση μιας ποικιλίας συναισθημάτων» (Συνέδριο: *περιβάλλον και εκπαίδευση*, Βαχτσεβάνου).

Επισκέψεις πεδίου και περιβαλλοντικά μονοπάτια,, παρατήρηση και βίωση του περιβάλλοντος (εκδρομές) και απόκτηση ποικίλων εμπειριών.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Από το ημερολόγιο δραστηριοτήτων:

Ø Ενημέρωση της Εκπαιδευτικής Κοινότητας για τη λειτουργία του προγράμματος. Συγκρότηση ομάδας, επιλογή θέματος, καθορισμός στόχων και περιεχομένου μετά από εισηγήσεις των καθηγητών και προτάσεις μαθητών. Υποβολή του προγράμματος

Ø Προβολή βιντεοταινιών με εργασίες ομάδων που υλοποίησαν προγράμματα κατά τα προηγούμενα σχολ. έτη. Βιντεοκασέτες από προγράμματα που υλοποιήθηκαν στη Γερμανία, στη Φιλανδία...με την ίδια καθηγήτρια και περιβαλλοντικά έντυπα προηγούμενων ετών.

Ø Καθορισμός συναντήσεων, Συμβόλαιο Ομάδας με προτάσεις που προέκυψαν από συζήτηση, λειτουργικά θέματα υλοποίησης, συγκρότηση ομάδων, υποομάδων και καταμερισμός αρμοδιοτήτων των μελών της Παιδαγωγικής Ομάδας.

Ø Τι είναι Περιβάλλον και είδη περιβάλλοντος, Τι είναι Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και γιατί συμμετέχω στην Π. Ε. Ερωτηματολόγιο στους μαθητές και επεξεργασία του.

Ø Καταιγισμός ιδεών , Κατάρτιση Δωδεκάλογου της Π. Ε. και Βιωματική άσκηση γνωριμίας με μπάλα στην αυλή

- Ø Γνωριμία με το περιβάλλον του σχολείου. Περίπατος στην αυλή, εντοπισμός αναγκών, ελλείψεων, ανάγκη παρεμβάσεων, χαρτογράφηση και πρόχειρα σχέδια των μαθητών. Συζήτηση για το ρόλο του πράσινου στο σχεδιασμό της αυλής, ιδέες και προτάσεις των μαθητών για εμπλουτισμό των παρτεριών.
- Ø Συγκέντρωση υλικού: περιβαλλοντικά έντυπα, άρθρα, αποκόμματα εφημερίδων, σκίτσα,...και δημιουργία μιας πρόχειρης περιβαλλοντικής βιβλιοθήκης
- Ø Βιωματική άσκηση με χρωματιστά καρτελάκια και φωτογραφίες λουλουδιών για δέσιμο της ομάδας και σύσφιξη σχέσεων – παιχνίδι ρόλων.
- Ø Παρατήρηση, καταγραφή και φωτογράφιση των υπαρχόντων δέντρων και θάμνων της αυλής μας. Ο κ. Τσιμπήρης, γεωπόνος και καθηγητής Τεχνολογίας του σχολείου μας, υπεύθυνος επίσης του προγράμματος, δίνει πληροφορίες για κάθε φυτό και απαντά στις ερωτήσεις των παιδιών. Τα παιδιά στο σπίτι, κατά ομάδες, κατατάσσουν τα φυτά σε κατηγορίες και η διαδικασία ολοκληρώνεται στην τάξη. Ετοιμάζουμε επίσης το Συνθηματικό λεξικό των χρωμάτων των λουλουδιών (Τσιτσά Σ, 2003)
- Ø Συμμετοχή της ομάδας στην «Παγκόσμια Σχολική Εβδομάδα» του Εκπ/κού Κέντρου ΓΑΙΑ που οργάνωσε το Α΄ Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Θεσ/νίκης στο πλαίσιο περιβαλλοντικού προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης: «Ένας αειφόρος κόσμος» Εργασίες μαθητών και έκθεση δραστηριοτήτων στους διαδρόμους του σχολείου.
- Ø Περιβαλλοντικό Λεξικό: αναφορά, επεξήγηση, εξοικείωση με την ορολογία της Π. Ε. και τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Στην αίθουσα πληροφορικής του σχολείου μας οι μαθητές ανά 2 ή 3, αναζητούν υλικό στο INTERNET και αντλούν πληροφορίες για οικολογικά θέματα και περιβαλλοντικά προβλήματα. Σκίτσα μαθητών.
- Ø Αγορά με την οικονομική ενίσχυση του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων φυτών εσωτερικού χώρου και διακόσμηση διαδρόμων του σχολείου μας.
- Ø Διαδρομή στη γειτονιά, κατά ομάδες, σε πάρκα, κήπους,...για να πάρουμε ιδέες. Αλληλοενημέρωση ομάδων.
- Ø Από την Πολεοδομία, παίρνουμε το αρχιτεκτονικό σχέδιο σχολείου – αυλής και με τη βοήθεια του κ. Τσιμπήρη σχεδιάζουμε την αυλή και τοποθετούμε δέντρα και φυτά στο σχέδιο κήπου.
- Ø Στην αίθουσα πληροφορικής του σχολείου μας τα παιδιά κάνουν chatroom με μαθητές περιβαλλοντικής ομάδας γειτονικού σχολείου και ανταλλάσσουν απόψεις για τα προγράμματα που υλοποιούν, για τις μεθόδους και τις δραστηριότητες τους.
- Ø Προτάσεις, συζήτηση, προτιμήσεις και επιλογή μαθητών για τετραήμερη περιβαλλοντική – εκπαιδευτική εκδρομή Αναζήτηση υλικού (χάρτες, φωτογραφίες, περιβαλλοντικά, ιστορικά, λαογραφικά, τουριστικά...εκπαιδευτικά στοιχεία) και άντληση πληροφοριών από το internet σχετικά με τα μέρη επίσκεψης κατά τη διάρκεια της εκδρομής. Κατάρτιση προγράμματος, δηλώσεις συμμετοχής, προετοιμασίες και υλικό που θα αξιοποιηθεί κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής εκδρομής.
- Ø Στην αίθουσα υπολογιστών, όταν οι καιρικές συνθήκες εμποδίζουν τις υπαίθριες εργασίες, γίνεται αναζήτηση, συλλογή και καταγραφή πληροφοριών για τα φυτά μας. Στην τάξη γίνεται από το γεωπόνο «μάθημα» και δίνονται οδηγίες για τη συντήρηση των φυτών μας.
- Ø Επίσκεψη της ομάδας στο Κ.Π.Ε. Ελευθερίου-Κορδελιού όπου παρακολούθησαμε πεντάωρο «περιβαλλοντικό μονοπάτι»: «Από τις πόλεις του Κόσμου, στην Πόλη μας, στη γειτονιά μας», ένα «ταξίδι» που άρχισε «εικονικά από τις πόλεις του κόσμου», για να συνεχιστεί πραγματικά «στην πόλη μας, στη γειτονιά μας»
- Ø Τετραήμερη περιβαλλοντική εκδρομή σε Δίον, Αμπελάκια, Καλαμπάκα, Μετέωρα, Βόλο, Πήλιο (Μακρινίτσα), Κ.Π.Ε. Μουζακίου, Λίμνη και φράγμα Πλαστήρα, Περούλι, Ελάτη..... Βιντεοσκόπηση και φωτογράφιση της εκδρομής, καταγραφή εντυπώσεων, σκέψεων και συναισθημάτων μέσα από λογοτεχνικά κείμενα.
- Ø Επίσκεψη στο Κ.Π.Ε. Μουζακίου, όπου ενημερωνόμαστε για τις δραστηριότητες του Κέντρου, για το οικοσύστημα της Λίμνης Πλαστήρα και της ευρύτερης περιοχής.
- Ø Επίσκεψη στο Α΄ Τ.Ε.Ε. Βόλου όπου οι μαθητές εκπονούσαν πρόγραμμα για την αυλή του σχολείου τους. Συζητήσαμε με μεγάλα παιδιά και τους είδαμε να χτίζουν παρτέρια και παγκάκια, πρώτα στον υπολογιστή τους και μετά στην αυλή τους. Παρακολούθησαμε εργασίες στο πεδίο μετακίνησης.

Ø Ξεναγηθήκαμε σε Μουσεία, θαυμάσαμε Μνημεία, παίξαμε σε Πλατείες, σκαφαλώσαμε σε Μοναστήρια, περπατήσαμε σε δάση, βουνά, σε παραδοσιακούς πετρόχτιστους, διατηρητέους οικισμούς και σε «πολιτείες μεγάλες που έζησαν χιλιάδες χρόνια». Είδαμε Θερμοκήπια, Ανθοεκθέσεις, Ιχθυοκαλλιέργειες, το εργοτάξιο εκτροπής Αχελώου, το φράγμα και την τεχνητή Λίμνη Πλαστήρα, παλιούς αλευρόμυλους, νερόμυλους και «μαντάνια». Απολαύσαμε τη φύση σε όλη τη διάρκεια της εκδρομής, γευτήκαμε τοπικές νοστιμιές, μάθαμε χιλιάδες μικρά και μεγάλα μυστικά για το φυτικό, ζωικό και υδάτινο βασίλειο.

Ø Δημιουργία άλμπουμ με φωτογραφίες και σύντομη παρουσίαση του κάθε μέρους που επισκεφτήκαμε, εντοπίζοντας κάθε φορά το περιβαλλοντικό και γενικά εκπαιδευτικό ενδιαφέρον της επισκεπτόμενης περιοχής

Ø Επίσκεψη στην Ανθοέκθεση Αρετσούς, επιλογή και παραγγελία αναρριχόμενων τριανταφυλλιών. Αγοράσαμε 24 αναρριχόμενες τριανταφυλλίες, γαλλικής ποικιλίας, 18 κόκκινες, 4 ροζ και 2 δίχρωμες (κίτρινο-κόκκινο).

Ø Μιλήσαμε για ποίηση, διαβάσαμε ποίηση και κάναμε προσπάθειες να δημιουργήσουμε στίχους, με θέμα την αυλή, τη φύση, τα φυτά...

Ø «Η μυθολογία ...της αυλής μας»: εργασίες μαθητών για μύθους και παραδόσεις που συνδέονται με κάποια από τα δέντρα που υπάρχουν στην αυλή μας.

Ø Παρακολούθηση στο θεατράκι του Δήμου Καλαμαριάς θεατρικής παράστασης: «Άλκηστις» του Ευριπίδη που ετοίμασε η θεατρική ομάδα του σχολείου μας. Στην θεατρική ομάδα συμμετείχαν μαθητές της περιβαλλοντικής ομάδας.

Ø Προετοιμασία για την παρουσίαση του προγράμματος στην εκδήλωση που οργάνωσε το 3^ο Γραφείο Β/μιας Εκπ/σης: «Έργα και Ημέρες στο Δημόσιο Σχολείο»: εργασίες μαθητών για ηλεκτρονική παρουσίαση στο Power Point και Ημερίδα που παρακολούθησαν όλοι οι μαθητές του σχολείου, γονείς, εκπαιδευτικές, δημοτικές και τοπικές αρχές.....

Ø Περιληπτική καταγραφή από κάποιους μαθητές σε δισκέτες των δραστηριοτήτων, βασισμένη στο ημερολόγιο δραστηριοτήτων που κρατούσε η ομάδα κατά την υλοποίηση του προγράμματος.

Ø Συλλογή εργασιών, ταξινόμηση, ομαδοποίηση, αξιολόγηση, και επιλογή εργασιών για να συμπεριληφθούν στο έντυπο που σκόπευε να εκδώσει η ομάδα με την οικονομική ενίσχυση που μας παρέχει το πρόγραμμα.

Ø Μετά το πέρας των εξετάσεων και για αρκετές μέρες, η υπεύθυνη καθηγήτρια και κάποιοι μαθητές, διαφορετικοί κάθε φορά, παρέμειναν μέχρι αργά στο σχολείο, στην αίθουσα πληροφορικής για να γράψουν στους υπολογιστές κάποια κείμενα και να επεξεργαστούν ένα μέρος του υλικού που θα χρησιμοποιούσαμε για την έκδοση εντύπου.

Ø Έκδοση 24σέλιδου, έγχρωμου, πολυτελούς εντύπου, σε 500 αντίτυπα, που μοιράστηκε στους μαθητές και καθηγητές του σχολείου μας, στάλθηκε μέσω της Δ/νσης, σε όλα τα σχολεία της πόλης μας, στους φορείς... με τους οποίους είχαμε συνεργασία, ...

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι παρεμβάσεις αποφασίζονται από κοινού με τους μαθητές κατά την πορεία του προγράμματος. Είχαν σχετική **ευελιξία** για να αντιμετωπίζονται τα απρόβλεπτα και να δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να ανταλλάσσουν απόψεις, να θέτουν ερωτήματα και προβληματισμούς, να εντοπίζουν ανάγκες, δυσκολίες και αδυναμίες σε κάποιον τομέα, να νοιώθουν όμορφα ή άσχημα μετά από κάποια παρέμβαση, να παίρνουν πρωτοβουλίες, να προτείνουν αλλαγές και να επιλέγουν δραστηριότητες που διεγείρουν το συναισθηματικό τους κόσμο και καλύπτουν τα ενδιαφέροντα τους.

Ø Με έγγραφο στο Δήμο Καλαμαριάς, στην Υπηρεσία Πρασίνου, ζητήσαμε τεχνική στήριξη, μηχανήματα, εργαλεία...και εγκατάσταση αυτόματου ποτίσματος. Η Αντιδήμαρχος Παιδείας κ. Αγγελική Τσαπακίδου, δραστηριοποιείται αμέσως, απαντάει σε κάθε μας κάλεσμα και επιχορηγεί τη Σχολική Επιτροπή με το ποσό των 3000 Ευρώ για το αυτόματο πότισμα.

Ø Με έγγραφο στο Δασαρχείο Θεσσαλονίκης, ζητήσαμε φυτά, και μετά από αυτοψία μας εγκρίνουν 150 φυτά, τα οποία παραλαμβάνουμε από το Δασαρχείο Λαγκαδά, με αυτοκίνητο Τεχνικής Υπηρεσίας που μας διέθεσε ο Δήμος Καλαμαριάς.

Ø Στην αυλή του σχολείου μας, σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς, εφόσον το επέτρεπαν οι καιρικές συνθήκες, γίνονταν παρεμβάσεις **διαμόρφωσης του φυσικού περιβάλλοντος**: σκάψιμο, φύτεμα, στήριξη με πασσάλους (που επίσης μας έδωσε ο Δήμος Καλαμαριάς), πότισμα, ξεβοτάνισμα, κλάδευμα, κούρεμα, ράντισμα, κοπριά, τύρφη, εγκατάσταση αυτόματου ποτίσματος ... και σχεδόν καθημερινή περιποίηση των φυτών, με προσωπική εργασία και του Δ/ντή μας). Φυτέψαμε 150 φυτά του Δασαρχείου (δέντρα του δάσους και οπωροφόρα, θάμνους και καλλωπιστικά, αρωματικά και μονοετή λουλούδια στα παρτέρια), και 24 τριανταφυλλίες που αγοράσαμε με χρήματα από το πρόγραμμα.

Ø Καλέσαμε την Υπηρεσία Ύδρευσης, που μέτρησε το ποσοστό καταλληλότητας του **πόσιμου νερού της αυλής** μας, το οποίο είναι φυσικά ίδιο με το νερό του σπιτιού μας, της γειτονιάς μας, της Καλαμαριάς.

Ø Οργανώσαμε **εκστρατεία ανακύκλωσης** χαρτιού, πλαστικού, αλουμινίου, γυαλιού, μπαταρίας, τοποθετώντας ειδικούς κάδους στη γειτονιά και ευαισθητοποιώντας για συμμετοχή το οικογενειακό, φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον όλων των μαθητών του σχολείου μας.

Ø Αναλάβαμε δράση για να **προστατεύσουμε την αυλή μας από τα σκουπίδια** και να μην παραμείνει σκουπιδότοπος ένας αχρησιμοποίητος χώρος στο πίσω μέρος του κτιρίου.

Ø Κατά τη διάρκεια των διακοπών του Πάσχα, μετά από μελέτη του κ. Τσιμπίρη, με προσωπική πρωτοβουλία και επίβλεψη του διευθυντή μας, με την οικονομική ενίσχυση του Δήμου Καλαμαριάς και εργασία κάποιων μαθητών, έγινε υπόγεια **εγκατάσταση για αυτόματο πότισμα με ρυθμιζόμενους σταλακτήρες**.

Ø Με αφίσες, φυλλάδια, ανακοινώσεις, κάδρα, παρουσίαση, ημερίδα, έντυπο, ... ενημερώσαμε και **μεταδώσαμε** στο ευρύτερο κοινωνικό μας περιβάλλον **ό,τι αποκτήσαμε** από τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα, προσπαθώντας να ξυπνήσουμε μέσα τους την οικολογική τους συνείδηση, για μια αειφορική διαχείριση των φυσικών μας πόρων.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αρχική Αξιολόγηση: Διερεύνηση προϋπάρχουσας γνώσης, ενδιαφέροντος, συμμετοχικής διάθεσης «για να προσδιορίσουμε το επίπεδο γνώσεων των μαθητών μας» (Συνέδριο: *περιβάλλον και εκπαίδευση*, Βαχτσεβάνου)

Με συζήτηση, προτάσεις και ερωματολογία γνωριμίας.

Ø **Άμεσα** από το ενδιαφέρον, την παρουσία και τη συμμετοχή των μαθητών.

Ø **Έμμεσα** από τις προσδοκίες των μαθητών από το πρόγραμμα.

Διαμορφωτική Αξιολόγηση: σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Με συζήτηση, προτάσεις, κριτική, αυτοαξιολόγηση και ερωματολογία για εκτίμηση καταστάσεων, για να κάνουμε κάτι διαφορετικό και να ανανεώσουμε τη παιδαγωγική μας διαδικασία, για να οδηγηθούμε, αν χρειάζεται, σε **επαναπροσαρμογές** κάποιων αρχικών μας στόχων και σε διερευνητικά ανοίγματα, για να σχεδιάσουμε τη **μελλοντική πορεία** του προγράμματος και να βελτιώσουμε το **μέλλον του θεσμού της Π. Ε.** (Αγγελίδης Ζ., 1977)

Τελική αξιολόγηση:

Ø Με κατάλογο κριτηρίων, τεστ (ερωτήσεις-απαντήσεις ανοιχτού τύπου, σωστού-λάθους, υποχρεωτικής επιλογής, ημιτελών ερωτήσεων, πολλαπλών επιλογών, επιλογή συνδυασμών, συμπλήρωση παραγράφων) ερωματολογία, γενική αυτοαξιολόγηση

Ø Με απολογισμό (εκθέσεις, περιγραφές) όλων των μελών της ομάδας και τελικές εκτιμήσεις για

- **Επίτευξη στόχων**

- **Προβλήματα** και **ερωτηματικά** που προέκυψαν, **αδυναμίες και δυσκολίες** που εντοπίστηκαν.

- **Τη δυνατότητα επικοινωνίας, συνεργασίας, συλλογικότητας, αποτελεσματικότητας**

- **Το τι αποκόμισε** ο καθένας από το πρόγραμμα σε γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες, συναισθήματα, εμπειρίες, στάσεις ...

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος που απαιτούσε σκληρή δουλειά καταφέραμε να συνταιριάσουμε την εκπαίδευση που παρέχει το σχολείο με την ποιότητα του υπαίθριου χώρου, που μας ενέπνευσε αγάπη και σεβασμό για το περιβάλλον και μας έμαθε να αναγνωρίζουμε την ανάγκη της αρμονικής συνύπαρξης κάθε μορφής ζωής στον πλανήτη. Οι στόχοι του προγράμματος υλοποιήθηκαν σε μέγιστο βαθμό.

ΘΤα παιδιά αποκόμισαν πλούσιες γνώσεις денδροκομίας, ανθοκομίας, αμπελουργίας, εξοικειώθηκαν με τη χρήση γεωργικών εργαλείων, βίωσαν μεγάλες εμπειρίες που θα τους χρησιμεύσουν και στην καθημερινή τους ζωή.

ΘΑπόκτησαν μια πρώτη άποψη της φύσης, των στοιχείων της, της σημερινής περιβαλλοντικής πίεσης που δεχόμαστε όλο και περισσότερο. Πήραν πολλά μαθήματα για το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον τους, για την αξία της προστασίας του και την ανάγκη της σωστής διαχείρισης των πόρων της φύσης. Ανέπτυξαν αισθήματα ευθύνης και διαμόρφωσαν τις στάσεις τους για να αναλάβουν δράση.

ΘΕμαθαν να αναζητούν πηγές πληροφόρησης, να συλλέγουν και να επεξεργάζονται δεδομένα, να αρχειοθετούν και να ταξινομούν υλικό. Να χρησιμοποιούν και να επεξεργάζονται ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις, να αλληλο - ενημερώνονται, να ανταλλάσσουν απόψεις και να αποτυπώνουν τα συναισθήματά τους γραπτά και εικαστικά..

ΘΑπέκτησαν ερευνητική ικανότητα, επιμέλεια και επιδεξιότητα, προσοχή και παρατηρητικότητα, κριτική σκέψη και δημιουργική διάθεση. Καλλιέργησαν τη φαντασία τους, αξιοποίησαν δεξιότητες και ανέδειξαν τα κρυφά τους ταλέντα.

ΘΗ αυλή μας έγινε ένα **εργαστήριο μάθησης** όπου βιώσαμε την έννοια του περιβάλλοντος, συνταιριάσαμε τη μόρφωση με τις ανθρώπινες αξίες, παντρέψαμε το ωραίο με το λειτουργικό, γυμνάσαμε το σώμα μας, παίξαμε, καλλιεργήσαμε την ψυχή μας και αποκτήσαμε «περιβαλλοντικό ήθος».

ΘΗ αυλή είναι ένας **χώρος αγωγής** γιατί αποτελεί το πεδίο δραστηριότητας του μαθητή, το πεδίο έκφρασης του εσωτερικού του κόσμου και το πεδίο επικοινωνίας του με τον εξωτερικό κόσμο. Γι' αυτό πρέπει να τον αξιοποιούμε παιδαγωγικά, ώστε να λειτουργεί ενισχυτικά στους στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αισθητική και το ύφος του προαυλίου χώρου πρέπει να επενεργούν θετικά στη συνείδηση, στην αίσθηση και στην καθημερινότητα του μαθητή. Μια όμορφη, καθαρή, περιποιημένη και καταπράσινη ή ανθόσπαρτη αυλή αναβαθμίζει αισθητικά την εικόνα του σύγχρονου σχολείου, δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες και ευχάριστες προϋποθέσεις, ιδανικές για τη διαδικασία της μάθησης και αντανakλά το ήθος του σχολείου μας που σέβεται και εκτιμά το περιβάλλον και τον ίδιο το μαθητή.

ΘΠρέπει η **ποιότητα του χώρου** να ταιριάζει με την εκπαίδευση του παιδιού, γιατί ο μαθητής δέχεται από το περιβάλλον μέσα στο οποίο κινείται πλούσιες εμπειρίες και ποικίλα ερεθίσματα που απευθύνονται σε όλες του τις αισθήσεις και τον βοηθούν να ξεφύγει από το καθημερινό άγχος της ζωής του στη μεγαλούπολη. Πρέπει να του δώσουμε την ευκαιρία να παρέμβει δυναμικά στην αυλή του για να αλλάξει αισθητικά και λειτουργικά αυτός ο χώρος και να δημιουργήσει τον δικό του προσωπικό χώρο. Η καλλιέργεια και η φροντίδα φυτών, θάμνων, δέντρων... αποτελεί μια ευχάριστη και δημιουργική ενασχόληση που έχει θετικές επιδράσεις στη συμπεριφορά του, όπως είναι η αύξηση της ενεργητικής και δημιουργικής του συμμετοχής σε μια ομαδική δραστηριότητα και η ανάπτυξη αισθήματος ευθύνης, καθήκοντος και τάξης.

ΘΗ αυλή είναι «ο **πνεύμονας**» του **σύγχρονου σχολείου** και «η **ανάσα**» του **μαθητή**. «Η σημερινή εικόνα των σχολικών αυλών είναι μια θάλασσα τσιμέντου», «ένας χώρος ξένος και εχθρικός στη φύση του μαθητή, ένας αισθητικά και βιολογικά στείρος τόπος που δεν προσφέρει κανένα ερέθισμα αγωγής» και δεν μπορεί «να στηρίξει τη βιωματική μάθηση γιατί αγνοεί τον ενεργητικό ρόλο του μαθητή» και δεν ενισχύει την αλληλεπίδραση του παιδιού με τη φύση. Η έλλειψη συχνής επαφής του παιδιού με τη φύση το αποξενώνει από «το φυσικό του πλαίσιο», με δυσάρεστες επιπτώσεις στην αγωγή και την ψυχολογία του. Η οικολογική προσέγγιση στην οργάνωση του πράσινου μέσα στον αύλειο χώρο προσβλέπει στη δημιουργία «φυσιολογικής και συναισθηματικής αρμονίας ανάμεσα στο παιδί και το περιβάλλον», ικανοποιεί την ερευνητική του

διάθεση και του επιτρέπει τη δημιουργική, προσωπική έκφραση με πολλαπλές δυνατότητες παρέμβασης. (Περιοδικές εκδόσεις της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., τεύχος 22)

ΘΕίναι ένας **χώρος αναψυχής** που κάνει πιο ευχάριστη την παραμονή του στο σχολείο, γιατί στην αυλή νοιώθει άνετα, ξεκουράζεται, χαλαρώνει και του παρέχονται ευκαιρίες για παιχνίδι και φυγή από το καθημερινό, μαθητικό άγχος. Η αυλή ενισχύει την κοινωνικότητα, την ομαδικότητα και τη συλλογικότητα του, ενθαρρύνει τη συνέντευξη και την επικοινωνία του με τους άλλους. **Είναι ο τόπος συνάντησης και συνύπαρξης των μαθητών.**

ΘΌλη η τοπική κοινωνία, μαθητές, εκπαιδευτικοί Γυμνασίου-Λυκείου, εμπλεκόμενοι και μη, γονείς, γείτονες, κάτοικοι Καλαμαριάς, είναι οι άμεσοι αποδέκτες του προγράμματος. Το σχολείο μας έγινε ένας **όμορφος τόπος** που στολίζει την Καλαμαριά, ένας **φιλικός τόπος** που τον απολαμβάνουν όλοι, ένας **βιώσιμος τόπος** που θα βοηθήσει «στον εμπλουτισμό οπτικών ερεθισμάτων, στη βελτίωση της ατμόσφαιρας της πόλης μας, στο φιλτράρισμα του αέρα, στη μείωση των υψηλών θερμοκρασιών, στην προστασία από την άμεση και έμμεση ακτινοβολία, στον περιορισμό του θορύβου, στον αποκλεισμό ανεπιθύμητης θέας» (Περιοδικές εκδόσεις της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., τεύχος 22), ένας **ανοιχτός τόπος** στην κοινωνία που θα ανανεώσει τη σχολική ζωή και θα συμβάλει σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής, με ενημερωμένους, ευαισθητοποιημένους και ενεργούς πολίτες που θα στοχεύουν στον περιορισμό της περιβαλλοντικής καταστροφής και στην αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Frey K. (1986), *Η Μέθοδος Project*, Εκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη
2. Αγγελίδης Ζ. (1997), *Ανάπτυξη προγράμματος Π. Ε.- Περιβάλλον και Εκπαίδευση*. Α.Π.Θ..
3. Γαρδέλη Σ. *Περιβαλλοντική Κοινωνική Εκπαίδευση*, Σεμινάριο Υφ. Νέας Γενιάς και Αθλητισμού
4. Γεωργόπουλος Α., Τσαλίκη Ε.,(1998) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Αρχές –Φιλοσοφία – Μεθοδολογία - Παιχνίδια & Ασκήσεις*, Gutenberg.
5. Εγκύκλιος Γ2/4915 – (16-9-96). Υπουργείο Παιδείας.
6. Έκδοση του Κ.Π.Ε. Μουζακίου, (2000), *Θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης II*
7. Έκδοση του Κ.Π.Ε. Μουζακίου, (2001). *ΔΑΣΟΣ γνώση και δράση*, Καρδίτσα
8. Καραμέρης Α. (2000), Διευθυντής αν. Καθηγητής Δασολογίας, *ερωτηματολόγιο από το Σπουδαστήριο Δασικής Πολιτικής*.
9. Μιχαηλίδης Μ (2003), *Ομαδικές Περιβαλλοντικές Δραστηριότητες – Οδηγός για νέους*, Υ.Π.Ε.Π.Θ., Γεν. Γραμμ. Νέας Γενιάς, Αθήνα .
10. Παπαδημητρίου Β. (1998). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο: Μια Διαχρονική Θεώρηση* , τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός ..
11. Περιοδικές εκδόσεις της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., *για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*: τεύχη 13, 14, 22.
12. Ράπτης Ν. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αγωγή: Το Θεωρητικό Πλαίσιο των Επιλογών* τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός .
13. Συνέδριο: *περιβάλλον και εκπαίδευση*, 16,17,18 Οκτωβρίου 1997, Βαχτσεβάνου, σελ: 20
14. Τρικαλίτη Α., Παπαδοπούλου -Σταθοπούλου. Ρ.,(1999), *Παιδαγωγικές και μεθοδολογικές κατευθύνσεις*, βιβλίο 6
15. Τσιτσά Σ, (2003), *τ' Αγριόδεντρα του βουνού και του λόγγου».*, έκδοση του Κ.Π.Ε. Μουζακίου, Καρδίτσα.
16. *Υπαίθριος Σχολικός Χώρος. Εργαλείο Αγωγής και εκπ/σης* Θεσσαλονίκη 2000,ΥΠΕΠΘ.
17. Φλογαίτη Ε. (1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ελληνικά Γράμματα.
18. Χρυσοφίδης Κ. (1998), *Βιωματική – Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα,